

YAŞLI SORUNLARI ARAŞTIRMA DERGİSİ (YSAD)
Elderly Issues Research Journal (EIRJ)
17(2), 71-78 (2024)
ISSN 1308-5816
http://dergipark.gov.tr/yasad
DOI:10.46414/yasad.1493308

ARAŞTIRMA MAKALE

Ailesinde Yaşlı Bulunan Bireylerin Kurum Bakımı ve Yerinde Yaşlanma Kavramları Hakkındaki Düşüncelerinin Değerlendirilmesi

İlknur ÇETİNKAYA^{1a} & Ali Fuat ERSOY^b

^aKarabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fak. Sosyal Hizmet Bölümü Karabük / Türkiye

^bKarabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fak. Sosyal Hizmet Bölümü Karabük / Türkiye

ORCID: [0009-0002-2069-8437](https://orcid.org/0009-0002-2069-8437) / ORCID: [0000-0001-7665-6741](https://orcid.org/0000-0001-7665-6741)

ÖZET

Yaşlılık, yaşam süresinin ileri dönemlerini ve bireylerin bu dönemde geçirdiği değişimleri tanımlayan bir kavramdır. Çevresiyle birlikte değişen ve dönüşen bireyin yaşı ilerledikçe, yaşamında bazı sosyal sorunlar ortaya çıkmaktadır. Tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş sürecinde büyük dezavantajlar yaşayan yaşlılar sağlık, barınma, bakım ve istihdam gibi sorunların yanı sıra psikolojik sorunlarla da karşı karşıya kalmaktadır. Karşılaşılan bu sorunlarla baş etme konusunda da aile ve sosyal çevrenin desteği önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı ise ailesinde yaşlı yetişkin olan bireylerin yaşlılığı, yaşlı bireye, kurum bakımına ve yerinde yaşlanma kavramlarına dair düşüncelerini incelemektir. Çalışma nitel araştırma deseninde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu, 18 yaşından büyük ve ailesinde yaşlı yetişkin bulunan bireylerden oluşmaktadır. Bu kapsamda ailesinde yaşlı yetişkin bulunan 6'sı erkek 5'i kadın olmak üzere 11 katılımcıyla görüşülmüştür. Veri toplamak için yarı-yapılandırılmış bir görüşme formu tasarlanmış, katılımcılarla yapılan görüşmeler bu formdan yararlanılarak gerçekleştirilmiştir. Toplanan verilerin analiz edilmesinin ardından yaşlılığa karşı tutum, ailedeki yaşlının ifade ettiği anlam, kurum bakımına ilişkin bilgi durumu ve bakım verme ile ilgili görüşler olmak üzere dört tema ortaya çıkmıştır. Bu çalışmanın sonucunda; katılımcıların yaşlılığa dair duygu, düşünce ve tutumları, yerinde yaşlanma ve kurum bakımına dair ne kadar bilgi sahibi oldukları tartışılmıştır. Çalışmanın, ülkemizdeki yaşlı kurum ve kuruluş hizmetlerine olan algının geliştirilmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

MAKALE GEÇMİŞİ

Geliş 31 Mayıs 2024
Kabul 16 Ekim 2024

ANAHTAR KELİMELER

Yaşlılık
Barınma
Yerinde yaşlanma
Kurum bakımı

Evaluation of the Perspectives of Individuals with Older Adults in Their Families about the Concepts of Institutional Care and Ageing in Place

ABSTRACT

Old age is a concept that defines the later periods of life span and the changes that individuals undergo in this period. As the individual, who changes and transforms with his/her environment, grows older, some social problems arise in his/her life. The older adults, who have experienced great disadvantages in the process of transition from an agricultural society to an industrial society, have faced psychological problems as well as problems such as health, housing, care and employment. The support of family and social environment is important in coping with these problems. Thus, the aim of this study is to examine the perspectives of individuals who have older adults in their families about the concepts of old age, older adults individuals, institutional care and ageing in place. The study was conducted in qualitative research design. The study group of the research consisted of individuals who were over the age of 18 and had older adults in their families. In this context, 11 participants- six males and five females- were interviewed. A semi-structured interview form was designed to collect data, and the interviews with the participants were conducted via this form. After analyzing the collected data, four themes emerged: attitudes towards old age, the meaning of having older adults in the family, knowledge about institutional care and views on caregiving. As a result of this study, the participants' feelings, thoughts and attitudes towards old age, their knowledge levels about ageing in place and institutional care are discussed. It is thought that the study is important in terms of improving the perceptions about older adults-related institutions and organization services in our country.

ARTICLE HISTORY

Received 31 May 2024
Accepted 16 October 2024

KEYWORDS

Ageing
Housing
Ageing in place
Institutional care

¹ Sorumlu Yazar E-mail: ilknur.ctnky1@gmail.com

Makalenin Kaynak Olarak Gösterimi (Cite): Çetinkaya, İ., & Ersoy, A. F. (2024). Ailesinde yaşlı bulunan bireylerin kurum bakımı ve yerinde yaşlanma kavramları hakkındaki düşüncelerinin değerlendirilmesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi (YSAD) / Elderly Issues Research Journal (EIRJ)*, 17(2), 71-78.

1.GİRİŞ

Yaşlılık, insan yaşamının son evresi olarak kabul edilen bir süreçtir (Kalınkara, 2021:7). Doğum artış hızındaki yavaşlama, tıp alanında yaşanan gelişmeler sonucunda ölümcül zannedilen hastalıkların tedavi edilebiliyor olmasıyla insan ömrünün uzaması ve bu tedavilerle ölüm oranlarının azalması demografik yapıda önemli değişiklikler meydana getirmiştir. Yaşam süresinin uzamasıyla birlikte de yaşlılık olgusu bu yüzyılın sosyal sorunlarından biri haline gelmiştir (Bayır & Duyan, 2016:159). Doğurganlık ve ölüm hızındaki yaşanan değişimlerin sonucu olarak, yaşlı nüfusun, toplam nüfus içindeki payı da artmıştır (Uysal, Durmaz, Ali, Erbaş, Zeki, Başpınar, Çiftçi, vd., 2016:21).

Sosyal hizmetin çalışma alanlarından biri olan yaşlılık; gerontolojik sosyal hizmet bünyesinde incelenmekte, yaşlı yetişkinler ile ailelerinin yaşam kalitesinin artırılması ve aileyle yaşlı yetişkinin güçlendirilmesi üzerine uygulamalar yapılmaktadır (Bayır & Duyan, 2016:161). Yaşam döngüsünün bu döneminde birey, giderek aileye bağımlı bir hale gelmektedir. Türkiye’de yaşanan kentleşme ve kırdan kente göçün bir sonucu olarak toplumsal yapı değişmiş, bireysellik ön plana çıkmış ve yaşlıları koruyup gözettiği varsayılan geniş aile yapısı yerini çekirdek aile dediğimiz yapıya bırakarak, aile kurumu giderek yaşlı için bir güvence olmaktan çıkmıştır (Arpacı & Ersoy, 2009:88; Onat, 2002:38). Aile yapısında meydana gelen bu dönüşümden duygusal olarak en çok yaşlılar etkilenmektedir, geleneksel koşullarda büyüyen ve sosyalleşen bu bireyler için modern hayata uyum sağlamak zor ve sorunlu bir süreç anlamına gelmektedir (Altunay & Özkul, 2022:1014).

Gelişmiş batı ülkelerinde yaşlıların sorunlarına çözüm olması amacıyla geliştirilen en eski ve en yaygın sosyal hizmet programı kurum bakımındır. Bir yaşlının kurum bakımına yerleşme fikrinin kolay kabul edilebilir bir durum olmadığı taranan alan yazın bilgilerinde mevcuttur (Kalınkara, 2021:279). Türk toplumunda kurum bakımı yaşlı birey açısından olumlu olsa bile, sosyal çevre tarafından bir facia yaşanmış gibi algılanır. Bu sebeple daha geleneksel bir model olan aileyle birlikte yaşlanmak ve ömrün bu şekilde tamamlanması toplumumuzda genel geçer bir durumdur.

Yaşlı bir yetişkinin aile yanında veya kendi evinde, sosyal çevresiyle birlikte yaşlanması “yerinde yaşlanma” kavramı ile tanımlanmaktadır. Yerinde yaşlanma, sosyal destek sağlanması ve daha bağımsız hareket etme şansının fazla olması nedeniyle yaşlı yetişkinler tarafından fazlasıyla tercih edilen bir modeldir. Yerinde yaşlanma hem politikacılar hem de toplum tarafından desteklenen bir yaklaşımdır (Kalınkara & Kapıkıran, 2017:55). Kurum bakımı ise, barınma problemi yaşayan ve korunma ihtiyacı olan

yaşlıların iyi olma halini arttırmaya yönelik bir hizmet türüdür (Kalınkara, 2021:279). Yerinde yaşlanma kavramı sosyal ve ekonomik açıdan mantıklı bir davranış gibi görünse de, ailedeki kuşaklar arası uyum yerinde yaşlanma üzerine etkili olan bir durumdur (Alpay & Çapcıoğlu, 2019:1951).

Arpacı & Ersoy (2009:96) tarafından yürütülen bir çalışmanın sonucunda evde yaşayan yaşlı yetişkinlerin kurum bakımına karşı olumsuz bir bakış açısına sahip oldukları, huzurevinde yaşamayı düşünmedikleri ortaya konmuşken; Öğüt, Düzen & Polat (2017:526) tarafından yapılan bir çalışmada huzurevinde kalan yaşlı yetişkinlerin kaldıkları ortamdaki memnun oldukları, ancak kendi evlerinde ve sosyal çevrelerinde; eşleriyle, çocuklarıyla yaşadıkları zamanı özledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmaların bulguları bir durumu deneyimleyen ve deneyimlemeyen bireyler arasındaki görüş farklılıklarına dikkat çekmektedir.

Bu çalışma bireylerin yerinde yaşlanma ve kurum bakımına yerleşme ile ilgili duygu, düşünce ve tutumlarının anlaşılması, yanlış bilinen durumlara ilişkin bilgi verilmesi açısından önemlidir. Taranan alan yazın bilgisinde gençlerin yaşlılara, yaşlıların ise kurum bakımına yerleşmeyle ilgili tutumlarını içeren çalışmalar (Arpacı & Ersoy, 2009; Karaağaç Temel & Yıldırım, 2019; Öğüt vd. 2017) olmasına karşın, yerinde yaşlanma ve kurum bakımı kavramlarını aile bireylerinin bakış açılarıyla bir arada inceleyen bir çalışmaya rastlanmadığından araştırmacı tarafından bu çalışmanın yürütülmesine gerek görülmüştür. Çalışma, ailesinde yaşlı yetişkin bulunan bireylerin yerinde yaşlanma ve kurum bakımına ilişkin bakış açılarını değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

2.YÖNTEM

Bu çalışma nitel araştırma olarak gerçekleştirilmiştir.

2.1.Çalışma Grubu

Çalışmada yer alan katılımcılar Karabük ilinde ve Safranbolu ilçesinde ikamet eden, ailesinde yaşlı yetişkin bulunan 18 yaş ve üzeri bireylerdir. Çalışma grubuna on beş katılımcı alınması planlanmış ancak veri doygunluğu sağlandığı gerekçesiyle beş kadın ve altı erkek olmak üzere on bir kişi araştırma kapsamına alınmıştır. Bir katılımcı hariç, diğer katılımcılar sürekli olarak bir yaşlı bireyle yaşamamaktadır ancak ailelerindeki yaşlıların günlük hayatlarında bir yeri vardır. Katılımcıların yaş ortalaması 31’dir. Katılımcılara ilişkin detaylı bilgi “Bulgular ve Tartışma” bölümündeki Tablo.2’de mevcuttur.

2.2.Veri Toplama Yöntemi ve Süreci

Çalışmaya dahil edilen katılımcılar; ailesinde yaşlı bir yetişkin bulunan ve 18 yaşından büyük

katılımcılardır. Ailesinde yaşlı bir yetişkin bulunmayan veya 18 yaşından küçük hiç kimse bu çalışmada yer almamaktadır. Çalışmadaki veriler, ailesinde yaşlı yetişkin bulunan 18 yaş ve üzeri bireylerden yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanarak toplanmıştır. Bu çalışmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formunun ilk hali araştırmacı ile bir klinik psikolog arasında yapılan istişareler sonucunda tasarlanmış, tasarlanan sorular alanda çalışan iki sosyal hizmet uzmanının değerlendirmeleriyle revize edilmiş ve konuyla ilgili çalışan iki sosyal hizmet akademisyeninden görüş alınarak soruların taslak formu oluşturulmuştur.

Araştırmacı oluşturulan taslak form ile birlikte 21 Kasım 2023 tarihinde ilk pilot görüşmesini gerçekleştirmiş ve araştırma sorularına son halini vermiş ve görüşme yapmaya devam etmiştir. Katılımcılara yaşlılığın onlar için ne ifade ettiği, bir yaşlıya karşı nasıl görev ve sorumluluk hissettikleri, ailelerindeki yaşlı bireyin onlar için ne anlam ifade ettiği, yaşlı bireyle vakit geçirirken neler hissettikleri ve bir yaşlının kurum bakımına yerleştirilmesine ilişkin olarak ne düşündükleri gibi sorular yöneltilmiştir. Katılımcılarla yapılan görüşmeler, derinlemesine görüşme tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırma verileri 21 Kasım 2023 – 10 Şubat 2024 tarihleri arasında toplanmıştır. Toplamda 11 derinlemesine görüşme yapılmış, yapılan görüşmelerin ses kayıtları katılımcıların izni dahilinde

alınmıştır. Her bir görüşmeden önce katılımcılara bilgilendirilmiş gönüllü onam formu imzalatılmış ve sosyo-demografik bilgilerini içeren bir form doldurmaları istenmiştir. Görüşmeler katılımcıların evlerinde ve iş yerlerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı 11 görüşmeden sonra veri doygunluğuna ulaştığı gerekçesiyle görüşme yapmayı sonlandırmıştır.

2.3.Verilerin Analizi

İlk olarak 11 katılımcıdan elde edilen ses kayıtlarının transkripti araştırmacı tarafından yazılmış ve katılımcılar K1, K2... K11 şeklinde kodlanmıştır. Ses kayıtları tekrar dinlenerek ve yazıya geçirilmiş metin okunarak çalışmada sıklıkla tekrarlanan durumlar not edilmiş böylece araştırmanın temaları oluşturulmuştur. Toplanan veriler üzerinde tümevarımcı içerik analizi yapılmış, mevcut olan kavram ve temaları bu şekilde belirlenmiştir. Tümevarımcı içerik analizi, toplanan verilerin kavramsallaştırılması ve kavramsallaştırılan verilerin mantıksal bir biçimde düzenlenmesidir (Yıldırım & Şimşek, 2021:249).

3.BULGULAR VE TARTIŞMA

Yapılan analiz sonucunda yaşlılığa karşı tutum, ailedeki yaşlının ifade ettiği anlam, bakım verme ile ilgili görüşler ve kurum bakımına ilişkin bilgi durumu olmak üzere dört tema ortaya çıkmıştır. Temalara ilişkin alt temalar ise Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. Alt temalar

Yaşlılığa Karşı Tutum	- Tecrübe - Reflekslerde yavaşlama - İnziva
Ailedeki Yaşlının İfade Ettiği Anlam	- Endişe - Sorumluluk - Aile bağları - Kontrol etme ihtiyacı - Vicdani yaklaşım
Bakım Verme ile İlgili Görüşler	- Sevgi - Aidiyet - Evde bakım
Kurum Bakımına İlişkin Bilgi Durumu	- Olumsuz tutum - Zorunluluk hali - Detaylı bilgi eksikliği

Metinde, katılımcılardan alınan cevaplara, doğrudan alıntı yapılarak yer verilmiştir. Araştırma süresince elde edilen verilerin altında yatan anlamların daha açık şekilde ortaya konması ve bulguların okuyucu tarafından daha kolay anlaşılması için verilerin

analizinde tümevarımcı içerik analizi tercih edilmiş ve bu doğrultuda katılımcıların verdiği cevaplara araştırmacının yorumları eklenerek bulgular kısmında yer verilmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2021:250).

Tablo 2. Katılımcıların sosyo-demografik bilgileri

Katılımcı	Cinsiyet	Medeni Durum	Yaş	Meslek	Eğitim Durumu	Yaşlı ile Yakınlık Derecesi
K1	Erkek	Bekar	24	Kasap	Ön lisans	Torunu
K2	Kadın	Evli	52	Esnaf	Lise	Kızı
K3	Kadın	Bekar	29	Fizyoterapist	Ön lisans	Torunu
K4	Kadın	Bekar	21	Öğrenci	Lise	Torunu
K5	Erkek	Bekar	24	Oto yıkama	Ön lisans	Torunu
K6	Erkek	Bekar	22	İmam-hatip	Lise	Torunu
K7	Erkek	Evli	39	Güvenlik Görevlisi	Ön lisans	Oğlu
K8	Erkek	Evli	36	Öğretmen	Lisans	Oğlu
K9	Kadın	Evli	32	Ev Hanımı	Ön Lisans	Gelini
K10	Kadın	Evli	33	Ev Hanımı	Ortaokul	Kızı
K11	Erkek	Evli	35	Kurgu Yönetmeni	Lisans	Damadı

Tablo 2’de yer alan katılımcı bilgileri doğrultusunda, araştırmaya katılanların 6’sı erkek (K1, K5, K6, K7, K8 ve K11) 5’i ise kadındır (K2, K3, K4, K9ve K10). Katılımcıların yaş ortalaması daha önce bahsedildiği üzere 31’dir. Katılımcıların biri ortaokul (K10), üçü lise (K2, K4, K6) beşi ön lisans (K1, K3, K5, K7, K9) ikisi ise lisans (K8, K11) mezunudur. K4 ise ön lisans öğrenim hayatına devam etmektedir. 5 katılımcının (K1, K3, K4, K5, K6) yaşlı yetişkinle ilişkisi dede-torun veya babaanne/anneanne-torun ilişkisi şeklindedir, 2 katılımcı yaşlı yetişkinin kızı (K2, K10), 2 katılımcı yaşlı yetişkinin oğlu (K7, K8), 1 katılımcı yaşlı yetişkinin gelini (K9) ve bir katılımcı (K11) yaşlı yetişkinin damadıdır. Katılımcıların 6’sı evli (K2, K7, K8, K9, K10, K11) 5’i bekadır (K1, K3, K4, K5, K6). 2 katılımcı ev hanımı (K9, K10) ve 1 katılımcı öğrenci (K4) olmakla birlikte diğer katılımcıların hepsi çalışma hayatında aktif şekilde rol almaktadır.

3.1.Yaşlılığa Karşı Tutum

Yaşlılığa karşı tutum teması katılımcıların yaşlılığa ilişkin hisleri, düşünceleri ve yaşlılık algıları çerçevesinde şekillenmiştir. Katılımcıların çoğunluğu yaşlılığı bir başkasına muhtaç olma, reflekslerin yavaşlaması, hareketin azalması, sevdikleriyle geçirdikleri vaktin daralması, tek kalma korkusu şeklinde ifade ederek olumsuz görüşler belirtmiştir. Yalnızca K1 ve K10 yaşlılığa karşı olumlu bir görüş bildirmiştir. K1 yaşlılığı *“Huzur olabilir. Tecrübe de olabilir”* şeklinde; K10 ise *“Yaşlanınca sanki aile kavramının daha çok oturacağını düşünüyorum.”* şeklinde tanımlamıştır. K3 ise *“Valla doğrusunu söylemek gerekirse pek fazla olumlu çağrıştırdığı bir şey yok. Yani onlarla geçirdiğim süre azalıyor çünkü öyle düşünüyorum”* diyerek sevdikleriyle geçirdiği sürenin azalmasından açıkça yakınan tek katılımcı olmuştur.

Karaağaç vd. (2019:34), 120 öğrencinin katılımıyla, gençlerin yaşlılığa ilişkin görüş ve düşüncelerini inceledikleri bir araştırmada, gençlerin % 86,7’sinin yaşlılıkta fiziksel gücün azaldığını düşündüğü ortaya konmuştur. Bu düşünce ile mevcut çalışmanın

bulgularında yer alan yaşlılıkta reflekslerin yavaşlaması, hareketin sınırlı haline gelmesi gibi ifadeler birbirini destekler niteliktedir. Aközer vd. (2011:115) yürüttükleri araştırma kapsamında gördükleri yaşlı yetişkinlerin vakitlerini evde geçirdikleri ve dışarıya çıkmayı pek tercih etmedikleri sonucuna ulaşmışlardır. Ulaşılan sonuç, bu çalışmada yer alan katılımcıların yaşlılık tutumlarıyla da uyumaktadır.

K2 haricindeki diğer katılımcılar yaşlılığın gençliğe nazaran daha sakin bir mekanda, çalışma hayatından uzak, doğaya yakın, ibadetle ve aileleriyle birlikte geçirilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. K2 ise *“Ben sağlığım el verdikçe gezmek dolaşmak istiyorum yaşlılığımda, yaşlılarla gidebileceğim turlar olur diye düşünüyorum”* diyerek aktif bir yaşlılıktan bahseden tek katılımcı olmuştur.

İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu’nda aktif öğrenim gören 480 öğrenciyle yapılan bir çalışmada, sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaşlılık kavramı ve yaşlılar hakkındaki düşüncelerinin belirlenmesine yönelik çalışılmış ve öğrencilere yaşlılığın çağrıştırdığı kavram sorulmuştur (Yetiş & Gürbüz, 2018:28). Bu soruya öğrencilerin % 63.8’i şefkat, % 35.3’ü hastalık, % 40.9’u ise güçsüzlük cevabını vermiştir. Elde edilen bulgular, Altay & Aydın (2015) tarafından yürütülen ve hemşirelik öğrencileriyle gerçekleştirilen bir çalışmanın bulgularıyla karşılaştırılmıştır. Hemşirelik öğrencileri yaşlılık denince akıllarına % 29.2 oranında yalnızlık, % 26.2 oranında bağımlılık ve % 17.4 oranında şefkat geldiğini ifade etmiştir (Yetiş & Gürbüz, 2018:30). Bu çalışmada katılımcılara sorulan yaşlılık sizin için ne ifade ediyor sorusunun, örnek gösterilen iki çalışmanın bulgularıyla örtüştüğü ve katılımcıların görüşlerinin birbirine yakın olduğu anlaşılmıştır. Bahsedilen iki çalışmada olduğu gibi, bu çalışmada da katılımcıların verdiği cevaplar doğrultusunda yaşlılık sürecinin genellikle olumsuz olarak değerlendirildiği, yaşamın bu döneminde kişinin aktif bir halden pasif ve bağımlı bir hale gelmesinin kaçınılmaz olarak görüldüğü anlaşılmıştır. Tüm bu görüşlerin Cumming ve Henry’nin geri

çekilme kuramını destekler nitelikte olduğu düşünülmektedir (Üçok, 2018:454).

3.2.Ailedeki Yaşlının İfade Ettiği Anlam

Yaşlılık konusu ele alınırken ailenin bu süreçteki yeri ilk olarak incelenen konudur (Güven, 2000:93). Aileden gelen sosyal desteğin, sevgi ve şefkatin yaşlılıkta şüphesiz önemli bir yeri vardır. Aydınlar Boylu ve Günay (2018:1358) tarafından yürütülen bir araştırmada, yaşlı yetişkinlerin birlikte yaşadığı bireylerden, akrabalarından ve çocuklarından algıladıkları sosyal desteğin, görüşme sıklıklarına bağlı olduğu, yani sosyal destek ve görüşme sıklığı arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmuştur. Bu çalışmada da aynı evde veya birbirine yakın konumlarda yaşayan katılımcıların yaşlı bireyle sık sık vakit geçirdiği, yaşlı yetişkine uzak bir mesafede yaşayan katılımcıların belli bir rutine bağlı olmamak kaydıyla yüz yüze görüşmeye çalıştıkları, yüz yüze görüşmezlerse telefonla veya görüntülü görüşmelerle iletişimde kaldıkları öğrenilmiştir. Katılımcıların ailelerindeki yaşlı bireyle vakit geçirmekten keyif aldıkları, mutlu oldukları ancak bazen vakit geçirmekten sıkılabildikleri, görüşemediklerinde endişe, özlem ve merak gibi duygular yaşadıkları, kontrol etme güdüsüyle hareket ettikleri, kendilerini onlarla ilgilenme ve bakım verme konusunda sorumlu hissettikleri anlaşılmıştır.

K2 şu an annesiyle olan ilişkisini *"Hep elim annemin üzerinde, onun annesi ben gibiyim yani şu anda."* diyerek özetlemiştir. Sekiz ay öncesine kadar ailesiyle birlikte yaşadığını, ancak şu an işi dolayısıyla farklı bir şehirde olduğunu ifade eden K5 babaannesiyle iletişiminden şöyle bahsetmiştir: *"Şu an hani böyle biraz daha tabii alışılmışın dışında şeyler olduğu için, ister istemez bi üzümlük bi arayış içerisinde oluyorum ama onu artık görüntülü konuşarak, telefonla konuşarak öyle kapatmaya çalışıyoruz."* K9 ailesindeki yaşlı yetişkinlerle vakit geçirdiği zaman dilimine manevi bir açıdan yaklaşmamış *"Bakım vermekle yükümlü, daha konforlu bir hayat sunmam gerektiği hissiyatıyla hareket ediyorum diyebilirim"* şeklinde bir ifade kullanarak, ailesindeki söz konusu yaşlı yetişkinlerin kendisi için bir sorumluluk anlamına geldiğini ifade etmiştir. K6 ise diğer katılımcılardan farklı olarak şimdiki zaman ilişkilerini değerlendirmek yerine gelecek hakkındaki düşüncelerinden bahsetmiştir. K6 şu an ailesindeki yaşlı yetişkinlerle ilgilenmelerinin kendi yaşlılıklarında onlara olumlu olarak geri döneceği inancına sahip olduğunu söylemiş, bunu da şu cümlelerle: *"Mutlu oluyorum onlara baktığımız için, çünkü ileride biz de yaşlanacağız, bize de böyle hayırlı evlatlar nasip olur inşallah."* ifade etmiştir.

Bazı katılımcılar (K1, K3, K5 ve K6) anneanne, babaanne ve dedelerini; anne babalarıyla eşit tuttuklarını hatta daha ileri bir bağları olduğunu söylemişlerdir. Ailelerindeki yaşlı yetişkinin kendisinde çok fazla emeği olduğunu belirten K1 anneannesi için: *"O çok derin nasıl anlatabilirim, aynı annem gibi ya, onu annemden de ayıramam, annem ne kadar yetiştirdiyse bizi, o da bizi o kadar fazla yetiştirdi, hiçbir şeyimizi eksik etmedi, o yüzden o çok farklı, farklı bir yeri var onun, hani düz bir anneanne deyip geçemem."* diyerek ailesindeki yaşlı bireye ne

kadar çok değer verdiğini ifade etmiştir. K3 anneannesi için *"Annemden ayırt etmem, dedemi de babamdan ayırt etmezdim. O kadar yakınızdır"* diyerek aralarında güçlü bir ilişki olduğunu belirtmiştir. K5 babaannesi için *"anne yarısı"* ifadesini kullanmış, K6 ise *"Annem babam neyse babaannem de onlardan farkı yoktur, hatta onlardan önde gelir benim için"* demıştır. Bu doğrultuda katılımcıların ailelerindeki yaşlı yetişkinlere minnet duyduğu ve yaşlı bireyin onlar için kıymetli bir anlamı olduğu yorumu yapılabilmektedir.

Karaağaç vd. (2019:35), yaptıkları çalışmada gençlere yaşlılarla birlikte yaşama isteklerini sormuş ve %48 oranında yaşlıları sevdikleri, deneyimlerinden faydalanabildikleri için birlikte yaşamak isteyecekleri cevabını almışlardır fakat yaşlılarla birlikte yaşamak istemediğini ifade edenler de vardır. Yaşlılarla birlikte yaşamak istemediğini belirten gençlerin, yaşlılarla anlaşamama, yaşlıları huysuz ve sıkıcı bulma gibi nedenlerden dolayı birlikte yaşamaya olumsuz yaklaştıkları düşünülmektedir. Bu çalışmanın sonucuna istinaden, yaşlı yetişkinle genç aile bireyi arasındaki bağın yaşlılığa karşı tutumu belirlemede önemli bir etken olduğu yorumu rahatlıkla yapılabilmektedir. Yaşlı bir yetişkinle aynı evi paylaşmak istemeyen bir aile bireyinin olması durumu; yaşlının incinmesine, mağdur edilmesine hatta bakım ve barınma problemi yaşamasına ortam hazırlayabilir. Öz (2002:20)'e göre bir ailede yaşlı yetişkin ne kadar sevilen ve saygı duyulan, değerli bir konumda olursa, o ailede yetişen çocuk da yaşlı yetişkine karşı algısını olumlu yönde geliştirecek, kendinden sonraki nesillere de bu şekilde aktaracaktır.

Tüm bunları göz önünde bulundurarak, bir bireyin yaşlılık dönemindeki ilişkilerinin onu sosyal, maddi ve manevi açıdan etkilediği, aile içi ilişkilerin yaşlı yetişkine yüklenen anlamda en önemli faktör olduğu sonucuna varılmıştır.

3.3.Bakım Verme ile İlgili Görüşler

Aile bireyleri yaşlı bakımında önemli bir yer tutar. Koyuncu Yaşar (2009:96) tarafından yapılan araştırmaya göre bir ailede yaşlı yetişkine bakım vermekle yükümlü bireyin en belirgin özellikleri evli, kadın ve ev hanımı olmasıdır. Araştırmadan elde edilen bu bulgu ülkemizde bakım verme yükünün ailelerde, aile içinde de kadının üzerinde olduğunu doğrular niteliktedir.

Bu araştırmadaysa katılımcıların yaşlı yetişkinlerin günlük işlerine yardım etme, onlara hürmet etme, saygılı ve kibar davranma, maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılama, adeta bir çocukla ilgilenir gibi yaşlı bireylerle ilgilenme, onları mutlu ve memnun etme gibi düşüncelere sahip olduğu anlaşılmıştır. K10 ailesindeki yaşlıya karşı hissettiği sorumluluğu *"Bence en önemlisi onları sevdiğimizi hissettirmeliyiz, onlara sanki bi yük gibi bakmamalıyız, onlara bunu hissettirmemeliyiz."* diyerek ifade etmiştir. Diğer katılımcılar bakım verme üzerine düşünce ve hislerini ifade ederken daha somut durumlar üzerinden değerlendirmiş, K10 ise duruma daha manevi bir açıdan yaklaşmıştır. Yine K10 ailesindeki için düşündüğü bakım planını *"Ben tek başıma üstlenmeyi isterim çünkü bence yaşlıların çocuk gibi kendilerine"*

ait bi ortamları olmalı ve alıştıkları ortamda kalmayı isteyeceklerini düşünüyorum. Yani oradan oraya gezerken mutlu olmazlar, kendilerini oraya ait hissetmezler” diyerek yaşlı bireylerin buldukları mekana aidiyet hissetmelerinin önemli olduğunu vurgulamış ve yer değiştirmenin onları mutsuz edebileceğini belirtmiştir. K5 ise bu fikre karşıt bir görüş olarak *“O biraz onların nerde nasıl rahat etmek istediğine de bağlı. Benim yanımda durduktan sonra hava değişikliği için belki abimle zaman geçirmek isterler, yengemle. Orda olurlar, onun haricinde bende”* demiş ve farklı mekanlarda bulunmanın yaşlı birey açısından olumlu olabileceğini dile getirmiştir.

Katılımcıların hepsi anne babalarının ve ailelerindeki diğer yaşlı yetişkinlerin bakımı için, evde bakım verme üzerine bir düşüncede olduklarını belirtmiştir. K3 görüşlerini yerinde yaşlanma ve evde bakım verme kavramları etrafında şekillendirirken kurum bakımına da değinmiş, bu konudaki fikrini *“Annem için, babam için, anneannem için hiçbir şekilde yani büyük konuşmayım ama öyle bi kurum falan düşünmem. Kardeşim yapamasa bile ben elimden gelen her şeyi yaparım yani onlar için”* diyerek ifade etmiştir. Görüşme sırasında K3 haricindeki hiçbir katılımcı bakım verme ile alakalı görüşlerinden bahsederken, bir kuruma dair atıfta bulunmamıştır. Annesi babası yaşlı olan katılımcılardan, ebeveynlerinin bakımını kendilerinin üstlendiğine; annesi babası henüz yaşlanmamış katılımcılardan ise bakım yükünü kardeşleriyle birlikte paylaşabileceklerine, kardeşleri istemezse kendi başlarına anne babalarına bakabileceklerine dair yanıtlar almıştır. Katılımcılar arasında bakım sürecinin aile içinde gerçekleşmesi gerektiğine dair geleneksel bir inancın yaygın olduğu ve katılımcı görüşlerinin yerinde yaşlanma kavramı etrafında toplandığı anlaşılmıştır. Tufan ve Yazıcı (2009), bu çıkarımla zıt bir sonuç ortaya koymuştur. Buna göre, yaşlıya bakım verme görevini üstlenen aile bireylerinin psikolojik ve sosyal açıdan zarar gördüklerini, hatta bilinçsiz bir şekilde bakım verme eğiliminde oldukları için yaşlıya kalitesiz bir bakım sağladıkları anlaşılmıştır (Tufan ve Yazıcı, 2009:50).

3.4. Kurum Bakımına İlişkin Bilgi Durumu

Geleneksel aile yapısı içinde yaşlı yetişkine bakım vermenin ailenin görevi olduğuna dair bir kabul olduğundan daha önce de bahsedilmiştir (Arpacı & Ersoy, 2009; Onat, 2002). Ülkemizde ailelerin, geniş aileden çekirdek aileye doğru değişim geçirmesi ise genel-geçer ve yadsınamaz bir durumdur. TÜİK 2023 istatistiklerine göre yaşlı nüfus oranı halen genç nüfusu geçmemiş, ancak önceki yıllara göre toplam nüfus oranı içindeki oranı yükselmiştir. Geçmişte toplam nüfus oranı içinde düşük bir mevcudiyete sahip olan ve geniş aile yapısı içerisinde korunma ihtiyacı sağlanan yaşlıların, değişen bu denge karşısında ulusal politikalarla güvence altına alınması gerektiği düşünülmektedir (Güven, Öztıp & Şener, 2008:43). Bu kapsamda bu çalışmanın da son teması olan kurum bakımına ilişkin görüşler ve bilgi durumları incelenmiştir. Bu doğrultuda iki katılımcı (K2 ve K9) aile büyüklerinin yaşlılık süreci için kurum bakımı düşünmezken, kendi yaşlılık süreçlerinde bir kuruma yerleşme niyetinde olduklarını ve çocuklarına yük olmak istemediklerini ifade etmiştir. Çoğu

katılımcının kurumlar ve bakım verme şekilleri hakkında çok fazla bilgi sahibi olmamakla birlikte, bu konuda olumsuz bir tutum içerisinde oldukları görülmüştür.

K3 *“Yani ben şimdi burda mesela kurumları kötülemek adı altında konuşmuyorum asla ama ben kendi anneannem açısından baktığımda, aramızdaki bağdan ötürü konuşuyorum, ben kendim bakmak isterim, elimden geldiğince kendim yanında olmak isterim, ben vermek istemem ama herkesin hayatında evlatlarıyla, annesiyle babasıyla olan ilişkileri, problemleri, her şeyi çok farklıdır, hani gönderilmesi gerektiği yerde gönderilir ama ben kendi anneannemle aramdaki bağdan ötürü düşünmem yani böyle bir şeyi”* diyerek yaşlı bir bireyin kurum bakımına verilmesine sebep olabilecek en önemli unsuru yaşlı ve aile arasındaki bağ olarak değerlendirmiştir.

K1 *“Bakamayacak konumdaki biri için, bir aile için, ben mesela örnek veriyorum artık maddi durumum iyi değil, benim annem babam yaşlandı bakamayacak haldeyim o zaman verilebilir, en azından daha rahat edecekleri şekilde ama tabi huzurevlerinin durumunu da bilmiyoruz iyi bir yer mi kötü bir yer mi onu da bilmiyoruz ama bence her türlü bakılmalı, aile ne olursa olsun yanından ayrılmamalı bence”* diyerek bu durumu maddi imkanların kısıtlı olması halinde başvurulabilecek bir seçenek olarak gördüğünü belirtmiştir. K1 kurumlar hakkında bilgi sahibi olmadığını, değişen koşullara göre hareket edebileceğini belirtmiş ve tamamen karşıt bir tutumda olmadığı izlenimi vermiştir.

K4 ise bir kurumda staj yaptığı sırada yaşlılara kötü muamele edildiğine şahit olduğunu söylemiş ve ailesindeki bir bireyin kurum bakımına yerleştirilmesini istemediğini belirtmiştir. K4 şahit olduğu durumu *“Huzurevinde staj yapmıştım, ordayken çalışanların birkaçı baya ezik duruma düşürmüştü yaşlıların birkaçını, öyle birkaç şeye şahit olmuştum. Bağırarak gibi ya da küçük düşürmek gibi”* şeklinde aktarmıştır.

Yukarıda bahsedilen durumlar dışında bir yaşlı yetişkinin kurum bakımına yerleşme durumunun; yaşlı bireyin yalnız veya kimsesiz ya da ailesi tarafından istenmediği hallerde başvurulabilecek bir yol olarak algılandığı gözlenmiştir. Katılımcıların, yaşlı bireylerin yaşlılık süreçlerini ailelerinin yanında geçirmeleri gerektiği düşüncesinde oldukları görülmüştür. Yaşlı bir bireyin kendi tercihiyle bir kuruma yerleşmek isteyebileceği düşüncesi hiçbir katılımcı tarafından düşünülmemiştir. Karaağaç vd.(2019:34) yaptıkları araştırmada ise gençlere yaşlılık döneminin geçirmesi gereken yer sorulduğunda ise alınan cevaplar % 15.8 yalnız veya eşiyile, % 39.2 çocuklarının yanında, % 6.7 huzurevinde, % 4.2 evinde bakıcıyla, % 34,2 ise çocuklarına yakın ama kendi evinde yaşamalı şeklinde olmuştur. Kurum bakımına yerleşme düşüncesinin söz konusu iki çalışmada da olumsuz olması dikkat çekicidir. Ancak Murakami Çoban, Baş, Gündem & Yücel (2018:22), tarafından 314 Türk ve 232 Japon öğrencinin katıldığı bir araştırma yapılmış ve Türk öğrencilerin Japon öğrencilere kıyasla yaşlıların kurum bakımına yerleşmesine daha olumlu baktığı ortaya konmuştur.

Yaşlanan bireylerin bakıma muhtaç olma ve sosyal işlevselliğini kaybetme durumlarında dahi ailelerin bakım yükünü üstlenebileceğini ifade etmeleri ve herhangi bir kurum veya kuruluş bakımlarına karşı olmaları bu araştırmada elde edilen bulgulardan biridir. Kurum bakımının sadece, yaşlıya bakacak bir aile yakını olmadığında değerlendirilebilecek bir seçenek olması, yaşlı bireylerin ileriki yıllarda yaşayabileceği daha dezavantajlı durumları görmezden gelme anlamına da gelmektedir. Yaşanabilecek bir aile çatışmasında veya ekonomik krizde yaşlı bireyin dezavantajlı bir konuma düşme ihtimali olasıdır. Dezavantajlı konuma düşen ancak kurum bakımına olumsuz bakan yaşlılar için ülkemizde az da olsa örnekleri mevcut olan "Yaşlı Köyleri" projesi yaygınlaştırılabilir. Daha önce Adana, Sakarya ve Bolu'da örnekleri görülen bu projede yaşlıların kurum bakımına nazaran daha olumlu ve sosyal bir durumda hayatlarını sürdürdükleri görülmüştür (Aksoy & Günay, 2017:12-13).

4.SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma kapsamında iletişime geçilen katılımcıların yerinde yaşlanma kavramına daha olumlu baktığı anlaşılmıştır. Ayrıca kurum bakımında hayatını sürdüren yaşlının aile bireyleri ile olan bağının zayıf olduğuna dair bir kalıp yargı mevcuttur. Her ne kadar kurumları kötülemek adına konuşmadığını ve kurumların durumu hakkında bilgi sahibi olmadığını ifade eden katılımcılar olsa da, bir katılımcının huzurevleri hakkında verdiği olumsuz bilgi devlet kurumlarının itibarı açısından kötü bir durumdur. Böyle durumların önüne geçmek için devlet kurumlarının sıkça denetlenmesi, bakım veren personellerin hoşgörüsü ve tahammül düzeylerinin test edilmesi hatta tükendikleri durumlarda hizmet içi eğitim verilmesi, sosyal hizmet uzmanlarının bu faaliyetlerde aktif rol alması ve halka karşı itibarına önem vermesi önerileri sunulmaktadır.

Sosyal hizmetin uygulama alanında yer alan ve dezavantajlı bir kesim olan yaşlı yetişkinlerin refahı önemli bir konudur. Yaşlı bireyler ailelerin yanında veya kendi evlerinde yaşlansalar dahi bu süreç zorlayıcıdır ve desteklenmesi gerekmektedir. Her ailedeki yaşlı yetişkinin bir sosyal hizmet uzmanınca takip edilmesi gerektiği ve bunun Sağlık Bakanlığı gebelik takip sistemi gibi bir temele oturtulması gerektiği düşünülmektedir. Belirli periyotlarla yaşlı yetişkinlerin sağlık, ekonomik ve barınma durumları takip edilmelidir. Böylece hem bakım veren ailelerin yükü hafiflemiş, hem de yaşlı yetişkin dezavantajlı bir durum yaşamadan önce kendisinden haberdar olunur. Konuyu farklı bir açıdan da ele almak gerekirse, böyle bir hizmetin varlığı istihdam edilmeyi bekleyen binlerce sosyal hizmet mezunu da çalışma hayatına dahil etme konusunda önemli bir adım olacaktır.

Çalışmanın Sınırları

Bu çalışma, çalışma grubuna dahil edilen 11 katılımcı ile sınırlı kalmıştır. Çalışmaya katılması için teklif götürülen bazı kişilerin seslerinin kaydedilmesine onay vermemesi ve gönüllü katılım sağlayan daha fazla katılımcıya ulaşılamaması sebepleriyle çalışma grubu 11 kişiyle sınırlı kalmıştır. Katılımcıların

hepsinin aynı il sınırları içerisinde yer alması da bu çalışmanın başka bir sınırlılığıdır. Gelecekte bu konuda çalışma yapacak araştırmacılara farklı illerden olmak şartıyla ve daha fazla katılımcıya ulaşarak bir çalışma yürütmeleri önerilmektedir.

Teşekkür

Araştırmaya katılan tüm katılımcılara, araştırmacılar tarafından teşekkür edilmektedir.

Çıkar Çatışması

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu çalışma Karabük Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 01.04.2024 tarihli ve 2024/04(09) sayılı kararı ile etik ilkelere uygun bir şekilde yürütülmüştür.

Yazar Katkı Oranı

Tüm yazarlar makalenin tüm süreçlerinde eşit oranda rol almışlardır. Yazarlar çalışmanın son halini okumuş ve onaylamıştır.

KAYNAKÇA

- Aközer, M., & Nuhurat, C., & Say, Ş. (2011). Türkiye'de yaşlılık dönemine ilişkin beklentiler araştırması. *Aile ve Toplum Dergisi*, 12(7), 103-128.
- Aksoy, A. D., & Günay, G. (2017). Yaşlıların barınma ihtiyacına alternatif olarak sürdürülebilir yaşlı köyleri. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 1-19.
- Alpay, A. H., & Çapcıoğlu, İ. (2019). Çevresel gerontoloji bağlamında 'yerinde yaşlanmanın temel belirleyicileri ve aktif yaşlanma süreciyle ilişkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi*, 8(3), 1949-1966.
- Altay, B., & Aydın, T. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 12(1), 11-18.
- Altunay, Z., & Özkul, M. (2022). Geçmişin değeri günün sosyal problemi: Yaşlılık ve modern toplumda yaşlı bakımı, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 13(35), 1012-1036.
- Arpacı, F., & Ersoy, A. F. (2009). Evde yaşayan yaşlıların huzurevinde yaşamaya ilişkin görüşleri. *Aile ve Toplum*, 5(18), 87-98.
- Aydiner Boylu, A., & Günay, G. (2018). Yaşlı bireylerde algılanan sosyal desteğin yaşam doyumu üzerine etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 1351-1363.
- Bayır, Ö. Ö., & Duyan, V. (2016). Sosyal Hizmet Alanları. *Sosyal hizmete Giriş* (151-170). içinde Ankara: Sosyal Çalışma Yayınları.
- Güven, S. (2000). Yaşlılıkta aile ilişkileri. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 12(1), 92-99.
- Güven, S., Öztıp, H., & Şener, A. (2008). Evde bakımın yaşlı ve aile açısından olumlu ve olumsuz yönleri. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 1(1), 39-49.

- Kalınkara, V. (2021). *Temel Gerontoloji Yaşlılık Bilimi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kalınkara, V., & Kapıkıran, Ş. (2017). Yerinde yaşlanma ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 10(2), 54-66.
- Karaağaç, G., Temel, A. B., & Yıldırım, J. G. (2019). Gençlerin yaşlılığa ilişkin görüş ve düşüncelerinin incelenmesi . *Yaşlılık Sorunları Araştırma Dergisi*, 12(1), 32-41.
- Koyuncu Yaşar, E. (2009). *Yaşlıya Evde Bakım Veren Aile Bireylerinin Bakım Yükü ve Etkileyen Faktörler* (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi) Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Murakami, İ., Çoban, M., Baş, A. M., Gündem, E. K., & Yücel, G. (2018). Eğitim fakültesi öğrencilerinin yaşlıya ve yaşlılığa bakış açısı: Türkiye ve Japonya karşılaştırması. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 11(2), 16-23.
- Onat, H. (2002). Küreselleşme üzerine. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 37-47.
- Öğüt, S., Düzen, K. Ö., & Polat, M. (2017). Huzurevlerinde yaşayan yaşlıların yerinde yaşlanma konusundaki duygu ve düşünceleri. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 522-526.
- Öz, F. (2002). Yaşamın son evresi: yaşlılık psikososyal açıdan gözden geçirme. *Kriz Dergisi*, 10(2), 17-28.
- Tufan, İ., & Yazıcı, S. (2009). Yaşlılıkta kuşaklar arası ilişkiler. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 20(1), 47-52.
- Uysal, İ. İ., Durmaz, K., Ali, F.M., Erbaş, F., Zeki Ş., Başpınar, T., Çitfçi, S.B., Şahin, S. Bilen, E. B., & Salhab, M. (2016). Farklı gözlerden yaşlıya ve yaşlanmaya bakış. *Genel Tıp Dergisi*, 26(Ek-1) 20-30.
- Üçok, A. (2018). Yaşlılıkta aktivite kuramı ile yaşamdan kopma kuramının karşılaştırılması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(56), 452-456.
- Yamaner, F., & Eyuboğlu, E. (Ed.), (2018). İnsan, Toplum ve Spor Bilimleri Araştırma Örnekleri: Yaşlılık kuramları sosyolojisi için bir çerçeve denemesi, (1.baskı) içinde (s. 255). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yetiş, G., & Gürbüz, P. (2018). Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaşlılık kavramı ve yaşlılar hakkındaki düşüncelerinin belirlenmesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 11(1), 28-30.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). Nitel veri analizi. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (12.baskı) içinde (s. 249-250). Ankara: Seçkin Yayıncılık.